

3. Alia *peccata contra votum obedientiae particularia* vocare debemus, siquidem in re particulari praecepta, sed voluntarie praetermissa consistunt: quae ut gravia peccata sint, debent materiam gravem continere. Ejus autem gravitas, ut in legibus, repetenda est tum ex re *in se* spectata, tum ex adjunctis, et ex fine ad quem obtinendum injungitur. — Quando in ordine regulae quaedam sub peccato obligant, eorum laesio voti obedientiae laesionem continet. V. Laym. l. c. n. 6.

4. Alias igitur, quando jussio Superioris accedere debet, ut materia voti oriatur, ex diversorum ordinum consuetudine vel statutis pendet, quae formula necessaria sit, ut vera jussio vi voti intelligatur. Cf. Laym. l. c. n. 3, ubi cum aliis docet et ostendit, ipsa verba „jubeo, mando, prohibeo etc.“ in multis ordinibus non sufficere; imo nisi expressius addatur „in virtute S. obedientiae“, vel similia, Superiorem ex ipsa re ne *sub veniali quidem culpa* obligare. Cf. S. Alph. n. 38 cum aliis.

5. Possunt tamen aliquando adjuncta ejusmodi esse, quae plane demonstrent, Superiorem aliquid vero sensu vetare aut jubere, v. g. si aliter gravis domestici ordinis perturbatio, damnum grave pro domo aut pro aliis sequeretur. Quare tum videtur omnino inobedientia *violationem etiam voti* continere. Ita *expresse* Less. *de just. et jure* l. 2 cap. 41 dub. 9; cf. etiam Lugo *de poenit.* d. 16 n. 171; idem *innuit* S. Alph. l. c. n. 38 cum Busenb.

537 Ad III. 1. Relate ad ea, quae Superior secundum regulas jubere possit, excipiunt communiter actus plane heroicos, nisi pateat, eos in peculiari fine ordinis contineri: quare etsi dicatur, „in omnibus esse obediendum“, id intelligitur non de necessitate, ne peccetur, sed de obedientiae perfectione. Laym. l. c. n. 2 cum S. Bonav. et S. Thom. II. II. p. 104 a. 5. Cf. S. Alph. n. 40. Hinc etiam negatur, poenitentias extraordinarie graves ex stricto praecepto injungi posse, nisi propter poenam delicti.

2. In dubiis communiter scriptores docent, Superiori plane obediendum esse: quod intelligitur, si satis quidem constat, in tali rerum genere Superiorem praecipere posse, sed dubitatur, num possit spectatis adjunctis, aut num res sit licita; si vero valde gravis ratio suadet, in hoc rerum genere Superiorem nihil posse praecipere, etsi non demonstretur ad evidentiam, dici nequit, subditum sub peccato eoque gravi ad praeceptum adstringi. Cf. hac de re S. Alph. l. c. n. 44 et 47 et l. 1 n. 100; Castrop. *de consc.* d. 3 p. 13, qui tamen aliquantum nimis in favorem subditi declinare videtur.

Actus internos, saltem in quibusdam ordinibus, praecipere posse, etsi a compluribus in dubium vocatur, mihi tamen probatur, atque etiam externa auctoritate ita comprobatur, ut subditum recusantem a peccato contra votum eximere nequeam. Nam et finis religiosorum ordinum et subditi directio plane extenditur ad mera interna: alioqui quomodo Superior votum mere internum irritare posset? Quare quum

praesumptio omnino faveat Superiori, si praecipit res non nimis extraordinarias et difficiles, obtemperandum est.

3. Satis implicata quaestio est, utrum teneatur subditus obedire, si Superiores inducant majorem rigorem, quam praescriptum est in constitutionibus aut ex consuetudine legitima observatum, an excusetur.

Sc. 1) Qui invenerunt observantiam relaxatam, per se ad primaevum rigorem non tenentur: S. Alph. n. 44; minus etiam major rigor per se imponi potest, quam qui fuit primitus approbatus.

2) Nihilominus, si quae necessaria sunt, ut substantia religiosi ordinis, i. e. observantia votorum, vel peculiaris finis hujus instituti, in tuto collocetur, rigor augeri potest, atque collapsa disciplina reformari. Nam qui vota emisit, in omni casu ea implicite promisit, quae ad ea servanda sunt necessaria; quare quaecunque querelae de errore in professione audiendae non essent, sed summum error accidentaliter putari deberet. — Extra hanc necessitatem, a S. Alph. n. 44 cum Laym. l. c. n. 11—13 aliisque recte tenetur, solius majoris perfectionis causa arctiorem disciplinam praecipere non posse reluctantibus; sed nihil relinquere, nisi ut ii, qui de novo admittantur, ad strictiorem regulam obligentur.

3) Verum claritatis causa puto distinctione opus esse. Si agitur de obligationibus imponendis, ut jejunandi, vigilandi etc., recte tenetur, quod dictum est haecenus. At si agitur de *licentiis retrahendis*, quae in usu quidem plane erant, sed quae *ex natura sua* arbitrio Superioris debebant esse subjectae, id ubique fieri posse, dubitari nequit. Quare reformatio collapsae disciplinae tali modo semper perfici atque sub gravi omnibus imponi potest. Ut exemplum afferam, peculium in quolibet ordine religioso plane auferri potest, modo alia via necessitatibus religiosorum provideatur.

Quae dicta sunt de praelatorum potestate in adstringenda disciplina etiam de R. Pontifice valent: at facilius ipse de necessitate judicans ex suprema potestate jurisdictionis praecipere atque dubium dirimere potest. Quodsi putet, non expedire per praecepta nimis rigorose procedere, potest ordinem, interclusa potestate novitios recipiendi, morti devovere, vel statim, exigentibus rationibus, eum suppressere.

539 Ad IV. 1. In inobedientia religiosi *sacrilegium et infidelitas erga Deum* semper committitur, at simul etiam semper *injustitia erga ordinem* seu institutum religiosum, ad cujus fines se laborare velle secundum obedientiae normam, non solum Deo, sed etiam ordini stricte promisit; utriusque etiam nomine, et Dei et ordinis, Superior agit praeceptum injungendo. Et revera in obedientia praestanda quam maxime elucet et exerceri debet traditio, qua religiosus se intuitu Dei religioso instituto tradidit.

Quodsi sistere licet in his malitiis, necesse non est, ut explicetur ipsa res in confessione, in qua religiosus inobediens fuerit; nam diversae res in hoc peccato sacrilegii et injustitiae materialiter se habent, novam formam atque speciem peccati non efficiunt. Lugo *de poenit.* d. 16 n. 170 c. Sanchez, Suarez etc.

2. Verum aliter se res habet, si obedientia exigebatur ex potestate jurisdictionis; haec enim, ut supra *de legibus* dictum est, in diversis materiis diversam speciem sive virtutis sive peccati efficit. Quare ut inobedientis peccatum melius intelligatur, omnes Superioris potestates recollere convenit.

Prima praelati potestas est *domestica*, cui etiam subjacent novitii et famuli, at relate ad religiosum haec quodammodo absorbetur a secunda

dominativa potestate, qua Superior nomine Dei et religiosi ordinis jubet; tertia est potestas *jurisdictionis*, qua Superior ut praelatus *ecclesiasticus* potitur, quum quasi-episcopalem potestatem exerceat.

Porro postrema hac potestate Superiorem religiosum etiam uti *posse*, non est dubium; at nisi id constet, putandum est, eum uti sola potestate religiosa *dominativa*. Nam sine cogente causa neque praecepta neque peccata sunt multiplicanda, sed ad unius potestatis usum vel laesionem restringenda; praelatus religiosus, quum *primo* sit *religiosus* praelatus, et consequenter tantum quasi-Episcopus suorum, prima sua potestate, ex qua altera fluit, uti censetur. Castropal. tr. 2 disp. 3 p. 3 n. 12.

Attamen *jurisdictio* certe exercetur, si additur *ecclesiastica poena*, ut excommunicatio, aut si a suprema ordinis auctoritate *leges* feruntur: atque tum *simul vi voti* rem urgent, siquidem religioso semper ut religioso praecipiant.

Summus Pontifex e contrario, quum sit *primo loco ecclesiasticus Superior*, et consequenter ac secundarie praelatus religiosorum *dominativa* potestate vi voti potitus, censetur semper uti *jurisdictione*, eaque sola¹, nisi exprimat, se vi voti aliquid exigere, aut singularis res postulet, ut hoc titulo exigatur.

Sacrae Congregationes Cardin. autem, quae in religiosos ordines *jurisdictionem* exercent, *dominativa* potestate non fruuntur. Nimirum plus non habent, quam quod communicatum est a R. Pontifice, de solius autem *jurisdictionis* collatione constat; quare vi voti aliquid praescribere non possunt.

3. Hinc patet, *posse* in uno peccato inobedientiae multas malitias conjungi, quae sunt:

- 1) malitia contra eam virtutem, ad quam *res praecepta* ex natura sua spectat, ut intemperantia, si jejunium praescriptum erat;
- 2) sacrilegium et infidelitas erga Deum, (de quibus cf. n. 455);
- 3) injustitia erga ipsum ordinem;
- 4) scandalum, vel damnum forte causatum;
- 5) formalis contemptus auctoritatis. — Malitiae 1., 4., 5. non semper adsunt.

540 4. At ne putes solummodo ad plenioram notitiam specificae malitiae, quae in inobedientia insit, hanc potestatum distinctionem servare. Nam probe sciendum est: 1) Non omnia, quae ex *jurisdictionis* potestate juberi possunt, etiam ex *dominativa* possunt exigere: v. g. accipi Episcopatum, Summus Pontifex jubere solum potest vi *jurisdictionis*, non vi *dominativae* potestatis; alii praelati id jubere possunt nullatenus. Etiam reformatio collapsae disciplinae facilius vi *jurisdictionis*, quam vi voti exigere potest. — E contrario missiones agere inter infideles, facilius exigere potest ipse Summus Pontifex vi voti a religioso ordinis apostolici, quam vi *jurisdictionis*. Hinc videndum est, ad quae in certo ordine obedientiae votum sese extendat. Universim dici potest, *jurisdictionis* potestatem supremam R. Pontificis latius patere quoad materiam, quam potestatem *dominativam*; at in iis rebus, ad quas votum extenditur, *facilius* atque sine causa necessitatis potestatem *dominativam* exerceri.

2) Non eadem est ratio, ex qua gravitas rei praeceptae aestimari debeat, in diversarum potestatum exercitio. Nam si Superior domestica

¹ Vid. sufficit in R. Pontifice, ut religiosos consideret ut specialia membra Ecclesiae, in quae potitur *jurisdictione* formaliter eadem, qua in reliquos fideles.

potestate utitur, aut etiam in religiosum potestate *dominativa* at non expresse, sed solum consequenter ad domesticum ordinem, certe gravior materia requiritur ad peccatum mortale.

Si Superior utitur aut sola potestate *jurisdictionis*, aut ea principaliter et tantum consequenter et per accidens potestate *dominativa*, materia peccati gravis ea censetur, quae alias in lege ecclesiastica *circa ejusdem virtutis exercitium* gravis est.

Si Superior directe et per se vi voti aliquid jubet, i. e. ex potestate *dominativa*, ea res gravis censetur, quae in praeceptis ecclesiasticis *circa virtutem religionis versantibus* gravis est, vel quae alias in voto privato ex se gravis est.

3) Dein quod vi voti exigitur, si ex se materia gravis est, a Superiore *nequit exigi sub levi*, etsi velit; quod ex *jurisdictione* exigitur, *potest* sub levi, etsi res gravis est, exigi. Nimirum si Superior vi voti aliquid exigit, *Deo ipsi* religiosus debet executionem propter votum emissum et acceptatum idque eo sensu, quo emissum et acceptatum est, i. e. sensu pleno et severo.

Appendix. Circa vitam religiosam graviter peccatur praecipue⁵⁴¹ his modis:

1. Quando vocatio religiosa contra vehementem impulsu divinum negligitur ab eo, qui illum statum sibi unicum medium esse judicat cavendi a peccatis.
2. Quando vota religiosa emittuntur ab eo, qui satis certo videt se vocatum non esse.
3. Quando fecte acceditur ad probationem status religiosi.
4. Quando contra alias obligationes, quae erga parentes etc. urgeant, status religiosus assumitur.
5. Quando, statu religioso per vota substantialia assumpto, religiosus ab omni tendentia ad perfectionem sui status desistit.
6. Quando religiosus gravem relaxationem religiosae disciplinae inducit, aut — si Superior est — negligentiam inducendam permittit.
7. Quando religiosus sine licentia legitima de re pretio aestimabili in materia gravi disponit; earum rerum curam sibi commissam negligit; proprietatem attentat.
8. Quando castitatem sive internis sive externis actibus laedit.
9. Quando leges clausurae violat: nocturno et furtivo egressu, admissione personarum alterius sexus.
10. Quando rem gravem a Superiore vi voti praeceptam non exsequitur.
11. Quando Superiore ejusve vicem gerenti se obediturum esse, expresse negat.
12. Quando e monasterio egreditur animo ad saeculum redeundi.
13. Quando profugus e monasterio Superiore se abscondit, illius obedientiae se subtrahens.
14. Quando defectibus voluntariis laxioreve vita se causam dare advertit suae expulsionis, aut — si simplicibus tantum votis ligatus est — suae dimissionis.

§ 6.

De favoribus religiosorum.

542 De privilegiis religiosorum coetibus a SS. Pontificibus concessis alibi dicitur; quum ex magna parte sacrum ministerium respiciant, ac proin melius intelligantur, postquam de jurisdictione fori interni et sacramentalis (de Sacramento Poenitentiae) actum sit.

1. Ex natura rei seu ipsius professionis plerique derivant plenam remissionem etiam temporalium poenarum, quae Deo adhuc debeantur. Quum enim certum sit, hominem justum per merita Christi pro peccatis suis ita plene satisfacere posse (et re ipsa, licet non semper per modum plenae satisfactionis, omnes poenas martyrium exstinguit); non videtur ullus actus praestantior, qui ad hunc effectum plus valeat, quam totius hominis pro tota vita oblatio et donatio, vi cujus Deus per vicarios suos plene possit de homine disponere. — Quod signum est magnae caritatis, quam homo erga Deum exercet. Cf. S. Thom. 4 dist. 4 q. 3 a. 3 et II. II. q. 189 art. 3 ad 3, S. Antonin. p. III. tit. 16 cap. 3 § 3, Navarr. *de indulg.* notab. 20 n. 17, Laym. l. c. cap. 10 n. 1, Suar. tr. 7 l. 6 cap. 13. Quare SS. Patres religiosae vitae professionem secundo baptismo comparare consueverunt, qui non virtute indulgentiae plenariae, sed certius *vi ipsius actus* ejusque meriti hominem ab omni reatu, etiam poenae, eximat. Ad quod sane requiritur, ut in ipsa religiosa professione homo immunis sit ab omni affectione prava, etsi venialiter tantum peccaminosa.

2. Quomodo religiosa professio exstinguat vel suspendat omnia alia vota praecedentia, priore cap. *de vot. commut.* praecipue n. 466 jam dictum est.

Haec de statu religioso pro scopo nostro breviter tantum attingere potuimus. Qui plura cupit, adeat fusiores tractatus scriptorum, quos supra laudavi.

Gressum facimus ab hoc religionis exercitio, quo homo, ut socialis est, Deum perfectissime colit, ad aliud, quod propter socialem hominis naturam a sociali potestate religiosa, Ecclesiam dico, communi lege praecipitur.

*Articulus II.***De sociali religionis exercitio communi ab Ecclesia praeepto.**

Cf. imprimis S. Alph. n. 263—332, Elbel t. 3 n. 329—420, Suarez tr. 2 lib. 2, Del Vecchio I. n. 190—200 et 748—763.

543 In lege veteri, ut notum est, et sacrificia aliaque sacrae caerimoniae praecipiebantur, et certi quidam dies, sc. septimus quisque seu ultimus cujusque hebdomadae praeter alios certos festivos dies requiei colendi Dei causa destinabatur. In ipso decalogo praeeptum tertium sic exprimitur:

„Memento, ut diem sabbati sanctifices.“ Ex. 20, 8.

Reliqua vero caerimonialia praeepta ad cultum divinum apud judaicum populum ordinata longum est prosequi, neque ad finem nostrum utile, siquidem leges caerimoniales abolitae, imo earum observantia certo sensu ‚mortifera‘ facta est.

Peculiares igitur institutiones circa modum colendi Deum solos Judaeos respiciebant; substantia autem rei est ipsius naturalis legis objectum, ut videlicet certo aliquo tempore certoque modo ab auctoritate indieto Deus colatur. Certus ille modus, quo numen divinum, sive verum Deum, sive falsos deos, populi omnes colere nitebantur, sacrificium est; quod quo sensu lege naturali praecipitur, dictum est n. 337.

Modum certum et determinatum divini cultus etiam in lege gratiae Christus Dominus induxit, eumque principalem per excellentissimum N. L. sacrificium, Ss. Eucharistiam, secundarium per sacramentorum susceptionem. Verum ultimam temporis et modi determinationem Ecclesiae suae reliquit, quae pro variis necessitatibus atque temporum populorumque conditione mutatâ praecipere et relaxare multum possit.

Quare tertium decalogi praeeptum in N. Lege non totam suam vim, sed aliqualem tantum retinuit, ecclesiastica lege temperatum atque suppletum est. De exercitio igitur religionis sociali acturi, praeepta quidem decalogi porro tractare, atque tertium ejusdem praeeptum explicare nos decet, at cum iis mutationibus, quae ecclesiastico jure factae sunt, ita ut non solam divinam et naturalem legem in hac materia exponamus, sed etiam humanam, ne postea eadem cogamur repetere. Reliqua vero, quae ad tertium decalogi praeeptum nullo modo reduci possunt, ad religionis exercitium pertinentia, tum in communibus Ecclesiae praeeptis, tum in sacramentis explicandis postea complebuntur.

Spectandi igitur sunt *dies* speciali modo divino cultui dicati, et *modus*, quo hisce diebus Deum colamus oporteat.

Dies speciali modo divino cultui dicati sunt dies Dominici, seu primus quisque hebdomadarum dies, et plura alia festa ab Ecclesia indicta¹. Modus hos dies specialiter sanctificandi est 1) abstinentia a servili opere, 2) participatio SS. Missae sacrificii: de quibus duplici § sq.

§ 1.

De requie festiva ex praeepto servanda.

I. Quamquam ipsius diei Dominicae electio, imo septimi cujusque⁵⁴⁴ recurrentis diei sanctificatio non jam ex lege divina, sed ex ecclesiastica Christifideles obligat: tamen hujus legis abrogatio generalis fieri posse non videtur; dispensatio particularis utique fieri potest.

II. Multo magis *modus sanctificationis* ecclesiasticae auctoritati subjacet, ita ut adstringere atque relaxare possit sive expressa lege vel dispensatione, sive consuetudinis tacita approbatione.

¹ Dies festivos praeter Dominicos ex praeepto celebrandos ab Urbano VIII. constitutos, infra habes, ubi agitur *tract. VI* de praeeptis communibus Ecclesiae.